

brainwashfestival.nl

Brainwash Festival - Een zorgzame samenleving binnen ons bereik

9-12 minuten

Een zorgzame samenleving binnen ons bereik

NAOMI KLEIN – We zijn geschokt als een verhaal abrupt wordt onderbroken, als we geen idee hebben wat er gebeurt. Maar wat ik op allerlei manieren heb willen aantonen, is dat Trump helemaal geen breuk vertegenwoordigt, maar juist de culminatie, de logische eindfase is van veel gevaarlijke verhalen die onze cultuur al heel lang opdield. Dat hebzucht goed is. Dat de markt alles beheerst. Dat alles in het leven om geld draait. Dat blanke mensen beter zijn dan de rest. Dat de natuur er is om door ons geplunderd te worden. Dat

kwetsbare groepen hun lot aan zichzelf te wijten hebben en dat de 1 procent hyperrijken hun gouden torens verdienen. Dat alles wat een gemeenschap gezamenlijk bezit geen waarde heeft en geen bescherming verdient. Dat we omringd zijn door gevaren en ons alleen om de eigen groep moeten bekommeren. Dat er voor dit alles geen alternatief is.

Omdat voor velen van ons deze verhalen deel uitmaken van de lucht die we inademen, zou Trump niet echt een schok moeten zijn. Een miljardair als president, die opschept dat hij vrouwen bij hun geslachtsdelen kan grijpen, Mexicanen als verkrachters bestempelt en gehandicapten bespot – het is een logische ontwikkeling in een cultuur waarin hyperrijken ongestraft kunnen doen wat ze willen, alles toevalt aan de winnaar en de verliezer met lege handen achterblijft, en op alle niveaus heersen en domineren het enige is wat telt. Veel mensen die rechtstreeks te maken hebben gehad met onderbuikgevoelens als westers racisme en vrouwenhaat verwachten al heel lang iemand als Trump.

Misschien kunnen we de emotie achter al die gechoqueerde reacties dus beter een andere naam geven: afschuw. Meer specifiek de herkennende afschuw die in ons opkomt bij het lezen van goedgeschreven dystopische fictie of het zien van een goede dystopische film. In verhalen binnen dit genre wordt een huidige trend gevolgd, tot en met de voor de hand liggende, maar niettemin gruwelijke conclusie, en dan houdt de schrijver of filmmaker ons een spiegel voor en vraagt: 'Vind je het prettig wat je ziet? Wil je echt op deze weg doorgaan?' Zo'n nachtmerrieachtige toekomst is juist zo eng omdat zij niet choquerend is. Omdat zij geen breuk is met de verhalen achter onze samenleving, maar die tot hun logische conclusie volgt. Ik ben tot de overtuiging gekomen dat we

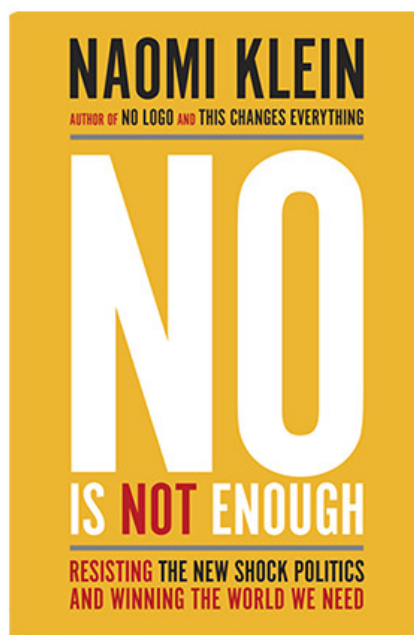
de eerste reality-tv-president van Amerika, met zijn vinger op de rode knop, ook zo moeten zien – als dystopische fictie die werkelijkheid is geworden. Trump is een spiegel die niet alleen de Verenigde Staten wordt voorgehouden, maar de hele wereld. Als we wat we zien niet prettig vinden, en dat is bij massa's van ons het geval, dan is het duidelijk wat we moeten doen.

En we moeten niet alleen vraagtekens zetten bij Trump, maar ook bij de verhalen waaruit hij is voortgekomen. Het is niet genoeg om alleen hem persoonlijk aan te vallen, hoe misselijkmakend, hoe schokkend dom hij ook is. We moeten de confrontatie aangaan met de diepgewortelde trends waardoor hij is beloond en omhoog is gestoten, tot hij de machtigste man ter wereld was. De waarden die ons zijn aangesmeerd door reality-tv, 'hoe word ik snel rijk'-boeken, miljardairs als redders van de wereld en liefdadigheidskapitalisten. Dezelfde waarden die hebben bijdragen aan het vernietigen van sociale voorzieningen, een razendsnel groeiende gevangenisbevolking, het normaal vinden van verkrachting, handelsverdragen die de democratie kapotmaken, de stijgende zeespiegel, geprivatiseerde hulp bij natuurrampen en een wereld die is verdeeld in Rode en Groene Zones.

Maar tegelijk is het best oké – gezond zelfs – om toch een beetje gechoqueerd te zijn door Trump. Weet je waarom? Omdat de verhalen waaruit hij is voortgekomen altijd weerwerk hebben gekregen. Er zijn altijd andere verhalen geweest, verhalen waarin werd verteld dat geld juist niet het enige is waar alles om draait en dat we allemaal verbonden zijn met elkaar en met de gezondheid van de rest van de wereld. De krachten die Trump vertegenwoordigt, hebben die andere, oudere en duidelijk waarheidsgetrouwe verhalen altijd moeten onderdrukken, zodat de

hunne zich staande konden houden tegen al die intuïtieve waarheden.

De tekst loopt door onder de afbeelding.

Toch duiken die verhalen hardnekkig keer op keer op, en daardoor moeten we ons realiseren dat Trump weliswaar de logische eindfase is van het huidige neoliberale systeem, maar dat het huidige neoliberale systeem niet de enige logische eindfase is van het verhaal van de mens. En om die reden bestaat een deel van ons werk – een wezenlijk deel – uit meer dan verzet. We moeten niet alleen nee zeggen. Natuurlijk moeten we dat óók doen. Maar we moeten ons ook met al onze kracht inzetten voor een plek om te dromen, en plannen te maken voor een betere wereld. Dat is geen vrijblijvend pleziertje. Het is een wezenlijk onderdeel van hoe we het trumpisme gaan verslaan.

Bij mij, en ik realiseer me dat dit vreemd kan overkomen, heeft de opkomst van Trump ook een soort innerlijke strijd losgemaakt: ik heb mij voorgenomen om mijn innerlijke Trump de kop af te hakken. We hebben al gezien dat het aantreden van een nieuw

regime in Washington veel mensen ertoe heeft gebracht om een poging te doen inzicht te krijgen in de latente vooroordelen die ons aankleven en in het verleden steeds voor verdeeldheid hebben gezorgd. Die zelfanalyse is een belangrijke voorwaarde voor gezamenlijk verzet en streven naar een ander soort samenleving.

Er zijn ook andere, vaak veronachtzaamde manieren waarop we op zoek kunnen gaan naar iets in ons wat een beetje Trump-achtig is om de confrontatie met onze innerlijke Trump aan te gaan. (Even voor de duidelijkheid: ik zeg niet dat we door die nalatigheid collectief verantwoordelijk zijn voor de verkiezingsuitslag van 2016 – het gaat niet om wie op wie heeft gestemd en waarom.)

Misschien is het wel een aandachtspanne van hooguit 140 tekens of de misvatting dat ‘volgers’ meteen ook vrienden zijn. Misschien is het wel de opvatting dat we allemaal een merk zijn dat zich op de markt moet zien te verkopen in plaats van dat we mensen zijn binnen een gemeenschap. Of een denkwijze waarin anderen die hetzelfde werk doen niet worden gezien als potentiële bondgenoten in een strijd waarbij ieders talenten nodig zullen zijn, maar als merken die met ons concurreren om een aandeel in de markt.

Trump's presidentschap is de bekroning van de verderfelijke koloniale logica van het bedrijfsleven, en dus is het zeker hoog tijd om dát achter ons te laten. Of misschien is het een kwestie van mentaliteit, waardoor je nooit de verleiding kunt weerstaan om je aan te sluiten bij een meute en om iemand met wie je het oneens bent aan te vallen en te kleineren, soms met gemene, op de persoon gerichte lasterpraat en met de volumeknop op tien.

Misschien roep ik de aanvallen waarop ik doel nu over mezelf af, maar is het mogelijk dat ook dit karaktertrekje onaangenaam dicht in de buurt komt van het gedrag van de Twitteraar-in-Chief?

Of misschien is het wel de hoop dat een miljardair ons allemaal komt redden, alleen is deze aardig en grootmoedig en betrokken bij het klimaat en voor gelijkberechtiging van vrouwen. Op het eerste gezicht staat zo'n progressieve redder heel ver van Trump af, maar als we daarover fantaseren, stellen we grote rijkdom nog steeds gelijk aan superkrachten, en ook dat komt ongemakkelijk dicht in de buurt van het ministerie van Mar-a-Lago.

Een aantal van die impulsen en verhalen lijkt integraal deel uit te maken van onze persoonlijkheid, maar dat komt niet doordat we afkeurenswaardige mensen zijn. Het komt doordat zeer velen van ons functioneren binnen een systeem dat ons voortdurend voorhoudt dat er niet genoeg middelen voorhanden zijn om iedereen in welvaart te laten leven en dat we dus beter onze ellebogen kunnen gebruiken om aan de top te komen, ongeacht de kosten. Of we dat nu leuk vinden of niet, iedereen die consumeert wat de media ons voorschotelen, zwemt in het culturele water van reality-tv, de personality-cultuur en een onophoudelijk bombardement van dingen die kortstondig onze aandacht vragen – hetzelfde water waaruit Donald Trump is voortgekomen. Dat smerige zwembad heeft allerlei sectoren, en er zijn mensen aan het zwemmen in gedeelten waar geen badmeester toezicht houdt en het water meer ziektekiemen bevat dan elders, maar toch is het heel moeilijk om uit dat zwembad te klimmen. Als we dat beseffen, wordt de opgave waarvoor we staan een stuk duidelijker: willen we de wereld veranderen, dan moeten we bereid zijn onszelf te veranderen.

Het goede nieuws is dat we door dat onttrumpen – misschien steken we elke week een paar uur extra in persoonlijke relaties, geven we iets van ons ego op om iets gemeenschappelijks

mogelijk te maken, of erkennen we de waarde van heel veel dingen in het leven die niet voor geld te koop zijn – weleens een stuk gelukkiger zouden kunnen worden. Dat zal ons overeind houden in een strijd waarvan de finish nog niet in zicht is en waarbij van ons betrokkenheid zal worden gevraagd, een leven lang.

Dit is een ingekort hoofdstuk uit Naomi Kleins *Nee is niet genoeg*.

Naomi Klein is te gast bij Brainwash in de Nationale Opera & Ballet op 28 oktober. Klik [hier](#) voor het volledige programma.